

Kamer van Volksvertegenwoordigen

ZITTING 1971-1972.

9 MURT 1972

WETSONTWERP

betreffende de rechtspleging inzake echtscheiding
door onderlinge toestemming en scheiding van
tafel en bed en haar gevolgen.

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE
VOOR DE JUSTITIE (1)

UITGEBRACHT DOOR DE HEER DEFRAIGNE.

DAMES EN HEREN,

INLEIDING.

Dit wetsontwerp heeft zijn ontstaan te danken aan
een wetsvoorstel van senator Snyers d'Attenhoven, dat door
de Kamer op 19 mei 1971 is aangenomen.

Het heeft tot doel :

1o het aantal comparities voor de voorzitter van de
rechtbank tot twee te beperken ;

2o te bepalen welke verneddingen in de aan de echtschei-
ding voorafgaande overeenkomsten moeten voorkomen;

(1) Samenstelling van de Commissie :

Voorzitter : de heer Charpentier.

A. - Leden : de heren Bourgeois, Charpentier, De Kerpel, Duerinck,
Crafts, Saint-Remy, Suykerbuyk, Van Rompaey, - de heren Baudson,
Collignon, Degroove, Dehousse, Geldof, Laridon, Mathys, - de heren
Defraigne, Jeunehouuc, Kempinaire, - de heren Lidder de Leude, - de
heren Havelange, Rouelle, - de heren Buert, Belmaus.

B. - Plaatsvervangers : de heren De Keersmaelie, Deporte, Verbaegen,
N. - de heer Coen-Gahi/et. - de heren Nijls, Temmerman,
Tibbaut, - de heren Piron, Verberckmoes, - de heer Go/ - de heer
Leys.

(1) Zie:

57 (1971-1972): N° 1.

- Nt 2: Ontwerp opnicuw gewijzigd door de Senaat.
- Nt 3: Amendement.

Chambre des Représentants

SESSION 1971-1972.

9 MARS 1972

PROJET DE LOI

concernant la procédure du divorce par consente-
ment mutuel et de la séparation de corps, et de
ses effets.

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DE LA JUSTICE (I)

PAR M. DEFRAIGNE.

MESDAMES, MESSIEURS,

INTRODUCTION.

Ce projet de loi trouve son origine dans une proposition
du sénateur Snyers d'Attenhoven qui a été adoptée par
la Chambre le 19 mai 1971.

Il a pour objet:

1° de ramener à deux le nombre des comparutions devant
le président du tribunal;

2° de préciser quelles sont les mentions qui doivent être
contenues dans les conventions préalables au divorce;

(1) Composition de la Commission :

Président : M. Charpentier.

A. - Membres : MM. Bourgeois, Charpentier, De Kerpel, Duerinck,
Grafé, Saint-Remy, Suykerbuyk, Van Rompaey, - MM. Baudson,
Collignon, Degroove, Dehousse, Geldof, Laridon, Mathys, - MM. De-
fraigne, Jeunehouuc, Kempinaire, Van Lidder de Leude, - MM. Havel-
ange, Rouelle, - MM. Bact, Belmans.

B. - Suppléants : MM. De Keersmaelie, Deporte, Verbaegen, N.
- MmcCo/et-Gerbfllet, M. Nijls, Nyffels, Temmerman, Tibbaut, -
L. L., l'imm. Verberckmoes, - de Go/ - M. Leys.

(1) Voir:

57 (1971-1972) : No 1.

- No 2: Projet n'amendé par le Sénat,
- No 3: Amendement.

3" artikel 305 van het Burgerlijk Wetboek op te heffen, hetwelk bepaalt dat de helft der goederen van de echtgenoten op de kinderen overgaat.

De Kamer had een bijkomende wijziging aangebracht : het opheffen van de bemiddeling der notarissen. Zij had reeds vormwijzigingen aangebracht en gezorgd voor een naar haar opvatting bijkomende bescherming van de minderjarige kinderen, namelijk dat aan de jeugdrechter inzage van het afschrift van het proces-verbaal der verzoeningscomparitie behoort te worden verleend.

De Senaat heeft deze verplichte inzage door de jeugdrechter opgeheven. Hij heeft beslist de bemiddeling van de notarissen bij het opmaken van de basisakte te behouden en het verplicht overschrijven van een woordelijk uittreksel van de notariële akte gehandhaafd, voor zover die akte op aan de echtgenoten toebehorende onroerende goederen betrekking heeft.

* * *

BESPREKING VAN DE ARTIKELEN.

Het door de Senaat opnieuw gearandeerde ontwerp gaf geen aanleiding tot een algemene bespreking. De commissie begon dadelijk met de bespreking van de artikelen,

Artikel 1.

Hier rijst het probleem van de bemiddeling van de notarissen en, als gevolg daarvan, de kwestie het nut van een boedelbeschrijving van de goederen van de echtgenoten.

De heer Havelange stelt een amendement voor (Stuk n° 5713), ertoe strekkende in het eerste lid van artikel 1287 de woorden « of bij advocaat » in te voegen na de woorden « hij notaris ».

De heer Havelange meent dus dat de advocaten ook de bevoegdheid moeten krijgen om de basisakte op te maken waaruit het bestaan van de overeenkomsten tussen de partijen moet blijken. Hij verantwoordt zijn amendement als volgt :

1° Als de goederen van de echtgenoten niet meer op de kinderen overgedragen worden, zal het niet langer gerechtvaardigd zijn dat alleen de notarissen het recht hebben om de voorafgaande overeenkomsten op te maken.

2° Niemand zal betwisten dat het inroepen van de diensten van een advocaat alle waarborgen biedt voor een behoorlijke toepassing der wetsbepalingen. De advocaten zijn goed vertrouwd met de procedures van echtscheiding op grond van bepaalde feiten.

3° Het opmaken van de voorafgaande overeenkomst is zeer dikwijls het resultaat van kiese onderhandelingen, die door de echtgenoten door bemiddeling van een of meer advocaten worden gevoerd. Als men die echtgenoten verplicht een beroep te doen op een notaris, doet men hen volstrekt ongerechtvaardigde kosten dragen.

4° Beroep op een notaris mag slechts verder worden verplicht gesteld als de basisakte betrekking heeft op onroerende goederen; en dan nog maar voor het uitreiken van een woordelijk uittreksel van die akte, met het oog op de overschrijving ervan bij het hypotheekkantoor in het arrondissement waarvan de goederen gelocceerd zijn.

5° Voor dit amendement pleit ook een sociaal argument : de toekomst van de jonge advocaten,

3~ J'abroge l'article 305 du Code civil qui prévoit que la moitié des biens des époux passe aux enfants.

La Chambre avait apporté une modification supplémentaire : la suppression de l'intervention des notaires. Elle avait également apporté des changements de forme et assuré ce qu'elle avait considéré comme une protection supplémentaire des enfants mineurs, à savoir qu'il appartenait de communiquer au juge de la jeunesse la copie du procès-verbal de comparution en réconciliation.

Le Sénat a supprimé cette communication au juge de la jeunesse. Il a décidé de maintenir l'intervention des notaires pour dresser l'acte de base et il a maintenu l'obligation de transcrire un extrait littéral de l'acte notarié dans la mesure où cet acte se rapporte à des immeubles appartenant aux époux.

" . "

EXAMEN DES ARTICLES.

Le projet amendé par le Sénat n'a donné lieu à aucune discussion générale. La commission a entamé immédiatement la discussion des articles.

Article 1.

Le problème de l'intervention des notaires a été soulevé et, par voie de conséquence, celui de l'utilité d'un inventaire des biens des époux.

M. Havelange a déposé un amendement tendant à insérer au premier alinéa de l'article 1287 du Code judiciaire, les mots « ou par avocat » après les mots « par notaire ».

M. Havelange estime donc que les avocats doivent aussi être autorisés à recevoir l'acte de base constatant les conventions des parties. Il a justifié son amendement comme suit :

1° Réserver exclusivement aux notaires le droit de recevoir les conventions préalables ne se justifie plus dès l'instant où est abrogée la transmission des biens des époux aux enfants.

2° Personne ne pourrait sérieusement contester que le recours à un avocat offre toute garantie d'une application correcte des dispositions légales. Les avocats n'ont-ils pas la pratique des procédures de divorce pour cause déterminée?

3° L'établissement de la convention préalable est souvent le fruit de négociations parfois délicates menées par les époux à l'intervention d'un ou de plusieurs avocats. Dès lors, imposer à ces époux le recours obligatoire à un notaire aboutirait à leur faire supporter des débours absolument injustifiés.

4° Ce n'est que dans la mesure où l'acte de base se rapporterait à des immeubles que le recours à un notaire doit être maintenu, encore qu'il soit limité à la seule délivrance d'un extrait littéral de cet acte, en vue de sa transcription au bureau des hypothèques dans le ressort duquel les biens sont situés.

5° Un argument d'ordre social plaide en faveur de cet amendement : il convient de se préoccuper de l'avenir des jeunes avocats.

2" Degenen die bewerken de partijen tot elke prijs te willen beschermen en die de nalruk leggen Ol' ecu .iaut.il moeilijhcdcn in vcr.md met hvr opm.rkc.u l.uu l.k voor.if-

2° Les arguments qui prétendent à tour prix protéger les parties et qui font allusion à toute une série de difficultés relatives à la rédaction des conventions préalables, perdent

gaande overeenkomsten, verliezen uit het oog dat de echtscheiding mer wederszijds roestering berust op een akkoord tussen de twee echtgenoten over alle bepalingen. Juist krachtens de wet in de overeenkomsten moeten voorkomen. In dat geval is het overbodig bijkomende formaliteiten aan het opmaken van een onderhandse akte toe te voegen, ten einde in een volkomen denkbeeldige bescherming van de echtgenoten te voorzien.

3° Het afschaffen van de boedelbeschrijving in het geval dat de echtgenoten vrijwel geen goederen bezitten, is een maatregel waardoor de procedurekosten worden verlaagd, juist wanneer de partijen niet vermogend zijn.

4° Bij echtscheiding op grond van bepaalde feiten, wanneer er uiteraard betwisting is tussen de echtgenoten, wordt geen boedelbeschrijving geëist, tenzij een van de partijen, die zich bedreigd voelt, erom verzoekt. Waarom zou de boedelbeschrijving tegen de wil van de tot een vergelijk gekomen partijen in, verplicht gesteld moeten worden?

Ten slotte wordt het volgende compromis voorgesteld. Waarom niet bepaald dat de boedelbeschrijving nodig is telkens als de echtgenoten hetzij verdeeld, hetzij onverdeeld eigenaar van een onroerend goed zijn. Waarom zou in dat geval niet de bemiddeling van de notaris geëist worden aangezien een overschrijving in het belang van derden nodig is? Die bemiddeling zou tot dit wel omschreven geval beperkt moeten blijven.

Die zienswijze heeft de heer Havelange ertoe aangezet een amendement voor te stellen, waarin wordt bepaald dat de akte waaruit het bestaan van de overeenkomsten blijkt, ook door een advocaat mag worden opgemaakt als zij uitsluitend op roerende goederen betrekking heeft.

Uit de bespreking blijkt dat de advocaten de overeenkomsten van de partijen niet wilden noch mochten opmaken; zij waren immers geen functionarissen of ministeriële ambtenaren.

Bij een dergelijke procedure behoort de advocaat niet als buitengerechtelijk mandataris op te treden.

Een voorstel om in de voorbereidende werkzaamheden de redenen op te zoeken die eertijds de wetgever ertoe gebracht hebben het opmaken van een boedelbeschrijving voor te schrijven, wordt met vijftien tegen drie stemmen verworpen.

Met 10 tegen 8 stemmen neemt de Commissie dan de volgende tekst aan: « Het tweede lid van artikel 1287 van het Gerechtelijk Wetboek wordt vervangen door wat volgt: « de akte waaruit het bestaan van die overeenkomsten blijkt, mag eveneens onderhands opgesteld worden voor zover zij geen betrekking heeft op onroerende goederen die het voorwerp van een overdracht zijn ».

De tekst van het derde lid van artikel 1287 van het Gerechtelijk Wetboek wordt in overeenstemming gebracht met de nieuwe bepaling van het tweede lid. Hij moet luiden als volgt: « Een letterlijk uittreksel van de akte, waaruit het bestaan van die overeenkomsten blijkt, moet, voor zover zij betrekking heeft op onroerende goederen die het voorwerp van een overdracht zijn, overgeschreven worden op het hypotheekkantoor enz. ».

Am. 2 tot 6.

De artikelen 2 tot 6 worden eenparig aangenomen.

Art. 7 en Zins nH:uw.

De heer Kempinaire stelt een amendement voor om de woorden « 6de maand » door de woorden « derde maand » te vervangen.

Je vult dat de divorce par consentement mutuel suppose un accord des deux époux sur toutes les dispositions qui, en vertu de la loi, doivent figurer dans les conventions. Dans ce cas, il est superflu de prévoir dans la rédaction d'un acte sous seing privé des formalités supplémentaires, en vue d'assurer une protection absolument illusoire des époux.

3° Supprimer l'inventaire, dans le cas où les époux ne possèdent guère de biens, est une mesure qui aboutirait à une réduction des frais de procédure, précisément quand les parties ne sont pas tellement fortunées.

4° En matière de divorce pour cause déterminée, où, par définition, il y a discussion entre les époux, l'inventaire n'est pas exigé, sauf si l'une des parties qui se sent menacée le demande. Pourquoi vouloir l'imposer, contre la volonté des parties quand celles-ci sont d'accord entre elles?

Finalement, une solution transactionnelle a été énoncée. Pourquoi ne pas préciser que l'inventaire serait nécessaire chaque fois que les époux sont propriétaires, soit divisément, soit indivisément, d'un bien immobilier. En ce cas, puisqu'une transcription est nécessaire dans l'intérêt des tiers, pourquoi ne pas exiger l'intervention du notaire? Celle-ci devrait être limitée à ce cas bien précis.

Cette façon de voir a amené M. Havelange à déposer un amendement prévoyant que « l'acte qui constate les conventions peut également être fait par avocat dans la mesure où il se rapporte uniquement à des biens meubles ».

Au cours de la discussion, il est apparu que les avocats ne voulaient ni ne pouvaient être chargés de recevoir les conventions des parties, comme s'ils étaient des officiers ministériels ou des fonctionnaires.

Il ne convient pas, dans semblable procédure, que l'avocat, joue le rôle de mandataire extrajudiciaire.

Une proposition d'examen des travaux préparatoires dans le but de s'informer des raisons pour lesquelles le législateur avait prévu un inventaire a été repoussée par quinze voix contre trois.

La Commission a alors adopté, par dix voix contre huit, le texte suivant: « Le deuxième alinéa de l'article 1287 du Code judiciaire est remplacé par la disposition suivante: « l'acte qui constate ces conventions peut également être fait sous seing privé dans la mesure où il ne se rapporte pas à des biens immeubles faisant l'objet d'un transfert ».

Le texte du troisième alinéa de l'article 1287 du Code judiciaire a été mis en concordance avec le nouveau texte du deuxième alinéa. Il doit se lire comme suit: « un extrait littéral de l'acte qui constate ces conventions doit être transcrit dans la mesure où il se rapporte à des biens immeubles faisant l'objet d'un transfert au bureau des hypothèques, etc. ».

Art. 2 à 6.

Les articles 2 à 6 ont été adoptés à l'unanimité.

Art. 7 et *ibis* (nouveau).

M. Kempinaire a déposé un amendement tendant à remplacer les mots: « sixième mois » par les mots « troisième mois ».

In een tweede amendement srelr hetzelfde lid voor in het ontwerp een nieuwartikel « 7bis in te voegen ten einde in artikel 1294 van het Gerechtelijke Wetboek de woorden « binnen een maand nadat een jaar verlopen is » te vervangen door de woorden « binnen een maand nadat zes maanden verlopen zijn ».

Deze twee amendementen strekken ertoe de duur van de rechtspleging inzake echtscheiding door onderlinge toestemming in te konen en van ~~ec~~ jaar tot zes maanden terug te brengen.

De auteur van het amendement merkt op dat de echtscheiding door onderlinge toestemming vaak voorafgegaan wordt door lange besprekingen tussen de echtgenoten en dat, wanneer volwassen personen gedurende zes maanden hun bedoeling te kennen hebben gegeven een einde te maken aan hun huwelijk, er geen enkele ernstige reden meer bestaat om de rechtspleging nodelos te verlengen.

Een lid meent dat de aanneming van deze amendementen ten gevolge zou hebben dat de rechtsplegingstermijn inzake echtscheiding door onderlinge toestemming korter zou zijn dan in het geval van echtscheiding op grond van bepaalde feiten, zodat de voor deze laatste rechtspleging geldende termijn zou moeren worden ingekort.

Hierop wordt geantwoord dat het mogelijk is dat de rechtspleging minder dan zes maanden duurt, b.v. in geval van overspel..

Het amendement op artikel 7 wordt verworpen met veertien tegen vier stemmen, Dientengevolge wordt het amendement tot invoeging van een artikel 7bis (nieuw) nutteloos.

Artt. 8 tot 12.

De artikelen 8 tot 12 worden eenparig aangenomen.

Het gehele wetsontwerp wordt, zoals het geamendeerd is, aangenomen met twaalf stemmen en zes onthoudingen.

Een lid dat zich onthoudt, behoudt zich het recht voor te vragen dat men in de plenaire vergadering de door de Senaat aangenomen redactie zal herstellen.

Het onderhavige verslag wordt eenparig goedgekeurd.

De Verslaggever, Le Rapporteur,

J. DEFRAIGNE.

De Yocrzitter, Le Président,

E. CHARPENTIER.

ARTIKEL GEWIJZIGD DOOR DE COMMISSIE.

Artikel 1.

Het tweede lid van artikel 1287 van het Gerechtelijk Wetboek wordt vervangen door wat volgt:

" De akte waaruit het besraan van die overeenkomsten blijkt, mag eveneens onderhands opgesteld worden voor zover zij geen betrekking heeft op onroerende goederen die het voorwerp van een overdracht zijn. "

Het derde lid van hetzelfde artikel wordt vervangen door wat volgt :

Dans un second amendement, le meme membre a propose d'insérer dans le projet un article 7bis nouveau tendant à remplacer à l'article 1294 du Code judiciaire les mots: - dans le mois du jour où est révolue l'année" par les mots: - dans le mois du jour où six mois sont révolus ".

Ces deux amendements ont pour but d'abrèger la procédure de divorce par consentement mutuel en la ramenant d'un an à six mois.

L'auteur de l'amendement a fait observer que, bien souvent, le divorce par consentement mutuel était précédé de longues discussions entre les époux et qu'à partir du moment où des gens majeurs manifestaient pendant six mois l'intention de rompre leur union, aucune raison valable n'existait pour prolonger inutilement la procédure.

Un membre a estimé que l'adoption de ces amendements aurait pour conséquence que la procédure de divorce par consentement mutuel serait plus courte que la procédure de divorce pour cause déterminée et qu'une réduction des délais de cette dernière procédure s'imposerait .

Il a été répondu qu'il est possible, notamment en cas d'adultère, que la procédure dure moins de six mois.

L'amendement à l'article 7 a été repoussé par quatorze voix contre quatre. De ce fait, l'amendement insérant un article 7bis (nouveau) est devenu sans objet.

Art. 8 à 12.

Les articles 8 à 12 ont été adoptés à l'unanimité.

L'ensemble du projet de loi, tel qu'il a été amendé, a été adopté par douze voix et six abstentions.

Un membre qui s'est abstenu s'est réservé le droit de demander que soit rétablie en séance publique le texte, tel qu'il avait été adopté par le Sénat.

le présent rapport a été adopté à l'unanimité.

ARTICLE AMENDE PAR LA COMMISSION.

Article 1.

le deuxième alinéa de l'article 1287 du Code judiciaire est remplacé par la disposition suivante:

« l'acte qui constate ces conventions peut également être fait sous seing privé dans la mesure où il ne se rapporte pas à des biens immeubles faisant l'objet d'un transfert. »

le troisième alinéa du même article est remplacé par la disposition suivante:

~ Een letterlijk uittreksel van de akte, waaruit het bestaan van die overcenkomsren blijkt, moet voor zover zij betrekking heeft op onroerende goederen die het voorwerp van een overdracht zijn, overgeschreven worden op het hypotheek-kantoor van het rechtsgebied waarbinnen de goederen gelegen zijn, op de wijze en binnen de termijnen bepaald bij artikel 2 van de hypotheekwet van 16 december 1851, gewijzigd bij de wet van 10 oktober 1913..

~ Un extrait littéral de l'acte qui constate ces conventions doit être transcrit, dans la mesure où il se rapporte à des biens immeubles faisant l'objet d'un transfert, au bureau des hypothèques, dans le ressort duquel les biens sont situés, de la manière et dans les délais prévus à l'article 2 de la loi hypothécaire du 16 décembre 1851, modifiée par la loi du 10 octobre 1913. „

..
